

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Журнал заснований у 1918 році

**ВЧЕНІ ЗАПИСКИ
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Серія: Юридичні науки

Том 31 (70) № 2 2020

Частина 3

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

Головний редактор:

Катеринчук Катерина Володимирівна – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри спеціально-правових дисциплін Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського

Члени редакційної колегії:

Берназюк Ян Олександрович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, суддя Верховного суду України;

Берназюк Інна Миколаївна – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Бусол Олена Юрійвна – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, завідувач кафедри спеціально-правових дисциплін Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Грабовська Сабіна – доктор хабілітований, професор кафедри державної теорії, права і політики Жешувського університету (Жешув, Польща);

Дорохіна Юлія Анатоліївна – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри спеціально-правових дисциплін Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Ляшко Олександр Олександрович – кандидат юридичних наук, директор Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Клименко Олена Вікторівна – доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Недюха Микола Петрович – доктор філософських наук, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член Академії наук вищої школи України;

Петруненко Ярослав Вікторович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри господарського права і процесу, начальник планово-фінансового відділу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Петков Сергій Валерійович – доктор юридичних наук, професор, перший проректор з науково-педагогічної роботи Університету імені Альфреда Нобеля;

Скакун Юлія Володимирівна – кандидат юридичних наук, доцент, перший проректор, доцент кафедри конституційного та міжнародного права Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Федоренко Владислав Леонідович – доктор хабілітований наук правничих, доктор юридичних наук, професор, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України;

Швачка Вікторія Юрійвна – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Шемчук Віктор Вікторович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного та міжнародного права Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, заслужений юрист України.

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського
(протокол № 7 від 27.04.2020 року)**

Науковий журнал «Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки» зареєстровано Міністерством юстиції України (Свідчення про державну реєстрацію друкованого ЗМІ серія КВ № 15713-4184Р від 28.09.2009 року)

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі юридичних наук (спеціальності: 081. Право, 293. Міжнародне право, 262. Правоохоронна діяльність) відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Сторінка журналу: www.juris.vernadskyjournals.in.ua

ISSN 2707-0581 (print)
ISSN 2707-059X (online)

© Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, 2020

ЗМІСТ

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Андрієшин В.В.

ПОВНОВАЖЕННЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАДНИК ДІЯЛЬНОСТІ
СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ.....1

Андрушко А.В.

СУЧАСНИЙ СТАН І КЛЮЧОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ..... 7

Антонюк Н.О.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
У ПРАВОВОМУ ІНСТИТУТІ ЗВІЛЬНЕННЯ
ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....16

Бондаренко О.С., Скляр Ю.І.

КОНТРАБАНДА ВАЛЮТНИХ ЦІННОСТЕЙ І ТОВАРІВ
КОМЕРЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЯК СПОСОБИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ
(ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ..... 22

Боровик А.В.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ЗА КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ЇХ ЗАПОБІГАННЯ..... 27

Єдинак І.В.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТІВ СКЛАДІВ
ПОРУШЕННЯ ТАЄМНИЦІ ЛИСТУВАННЯ, ТЕЛЕФОННИХ РОЗМОВ,
ТЕЛЕГРАФНОЇ ЧИ ІНШОЇ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ, ЩО ПЕРЕДАЮТЬСЯ
ЗАСОБАМИ ЗВ'ЯЗКУ АБО ЧЕРЕЗ КОМП'ЮТЕР, В УКРАЇНІ ТА РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА.... 35

Катеринчук К.В.

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ
УМИСНОГО ВБИВСТВА МАТРІ'Ю СВОЄЇ НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ..... 41

Кернякевич-Танасійчук Ю.В.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІВ
ТА УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ..... 47

Пузирьов М.С., Сокоринський Ю.В.

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ ПОБУДОВИ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ
З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ.....52

Самотієвич В.А.

ВЛИЯНИЕ ОБСТОЯТЕЛЬСТВ, ОТЯГЧАЮЩИХ НАКАЗАНИЕ,
НА ИЗБРАНИЕ ВИДА И МЕРЫ НАКАЗАНИЯ ЗА СОВЕРШЕНИЕ
НЕОСТОРОЖНОГО ПРЕСТУПЛЕНИЯ..... 58

Федорович Н.А.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО СПІВУЧАСТІ У ЗЛОЧИНІ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНИМ СУБ'ЄКТОМ З УРАХУВАННЯМ
ВИДУ СПІВУЧАСНИКА..... 65

Шевченко С.В.

МІСЦЕ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ
У СИСТЕМІ ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ.....74

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Горін М.А., Цилорик І.І.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ
ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ.....83

Городецька І.А.

ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ).....89

Коваль А.А.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....94

Комісарчук Р.В.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО МИСЛЕННЯ
В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗРОБКИ.....99

Лисаченко Є.І.

ЗАСТОСУВАННЯ ТИМЧАСОВОГО ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ
У СВІТЛІ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.....104

Михайлов П.С., Климчук М.П.

СУДОВА КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК СПОСІБ ВИЯВЛЕННЯ
КОРУПЦІЙНОГО СКЛАДНИКА ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПРОТИПРАВНОГО
ВПЛИВУ НА РЕЗУЛЬТАТИ ОФІЦІЙНИХ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ.....109

Пашенко К.І.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА
ПІД ЧАС ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ
ЗА ОКРЕМИМИ ПІДСТАВАМИ.....114

Пушина Н.Л.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЯЄ
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....121

Степанюк Р.Л., Шевцов С.О.

ПРОБЛЕМИ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....127

Торбас О.О.

ПРАВОВІ НОРМИ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗСУДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....133

Чемерис І.М.

АРЕШТ БЕЗГОТІВКОВИХ КОШТІВ: ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ТА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ.....138

Яремчук В.О.

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ЗБРОЇ
ТА СЛІДІВ І ОБСТАВИН ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ.....144

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Бойчук Д.С., Водолаженко Є.І., Мацакова Г.В.

ОСОБЛИВІ ВИПАДКИ ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ ДРУГОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД.....149

Григоров О.М.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ПОВІТРЯНИХ ПОЛЬОТІВ.....155

Громовенко К.В. ПИТАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ДВОСТОРОННІХ МІЖУРЯДОВИХ УГОДАХ УКРАЇНИ.....	161
Іванова А.В. МІЖНАРОДНА КОНВЕНЦІЯ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ЗАБРУДНЕНЬ З СУДЕН 1973/78 ЯК ОСНОВА МІЖНАРОДНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ МОРСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА.....	170
Горданова О.Є. ДІЯЛЬНІСТЬ РАДИ БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ: ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА ВЕТО.....	177
Коруц У.З. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ ПРОПАГАНДИ ВІЙНИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ.....	184
Кохан Г.Л. ПРАВОВІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНИХ ВІЙСЬКОВИХ КОМПАНІЙ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ.....	190
Макаруха З.М. НОВА СТРАТЕГІЯ ДЛЯ ІНІЦІАТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ «СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО»: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....	201
Павленко І.В., Огісвич С.М. ОСОБЛИВОСТІ ЮРИСДИКЦІЇ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЩОДО ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	207
Поліванова О.М., Полторацька В.А. ПРОЦЕДУРНІ ВИМОГИ ЩОДО ВСТУПУ В СИЛУ УГОДИ ПРО ВИХІД ДЕРЖАВИ З ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	213
Солодкова К.А., Супрунова І.А. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЕВТАНАЗІЇ: ПРАВОВА ПРИРОДА, ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....	221
Тітко Е.В., Дейнеко О.В. ЕВТАНАЗІЙНИЙ / СУЇЦИДАЛЬНИЙ ТУРИЗМ ЯК ФЕНОМЕН ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	227
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	233

CONTENTS

CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; CRIMINAL ENFORCEMENT LAW

Andrieshin V.V. THE AUTHORITY AND FUNCTIONAL COMPONENT OF THE ACTIVITY OF OFFICIAL, AS THE CRIME OFFENDER	1
Andrushko A.V. CURRENT STATE AND KEY TRENDS OF HUMAN TRAFFICKING IN UKRAINE	7
Antoniuk N.O. DIFFERENTIATION OF CRIMINAL RESPONSIBILITY IN THE CONTEXT OF LEGAL INSTITUTE OF EXEMPTION FROM CRIMINAL RESPONSIBILITY	16
Bondarenko O.S. Sklar Yu.I. SMUGGLING OF CURRENCY AND COMMERCIAL PURPOSE GOODS AS A WAY OF MONEY LAUNDERING	22
Borovyk A.V. INTERNATIONAL STANDARDS OF CRIMINAL RESPONSIBILITY FOR CORRUPTION CRIMINAL OFFENSES AND THEIR PREVENTION.....	27
Yedynak I.V. COMPARATIVE ANALYSIS OF SUBJECT OF CORPUS DELICTI CONFIDENTIALITY VIOLATION OF MAILING, PHONE CALLS, TELEGRAPHIC OR OTHER KINDS OF CORRESPONDENCE THAT ARE SENT VIA MASS MEDIA OR COMPUTER IN UKRAINE AND REPUBLIC POLAND	35
Katerynychuk K.V. PROBLEMS OF CRIMINAL AND LEGAL CHARACTERISTICS OF INTENTIONAL MURDER BY A MOTHER OF HER NEWBORN CHILD	41
Kerniakevych-Tanasiichuk Yu.V. LEGAL STATUS OF THE STAFF OF THE BODIES AND INSTITUTIONS OF THE EXECUTION OF SENTENCES	47
Puzyrov M.S., Sokorynskyi Yu.V. THEORETICAL MODEL FOR CONSTRUCTING PENITENTIARY SECURITY IN UKRAINE TAKING INTO ACCOUNT FOREIGN EXPERIENCE	52
Samotiiievych V.O. AGGRAVATING CIRCUMSTANCES INFLUENCE ON SENTENCING FOR NEGLIGENT CRIMES	58
Fedorovych N.A. THEORETICAL APPROACHES TO THE COMPLICITY IN A CRIME WITH A SPECIAL SUBJECT CONSIDERING THE TYPE OF AN ACCOMPLICE.....	65
Shevchenko S.V. PLACE OF PROPORTION PRINCIPLE IN THE SYSTEM OF CRIMINALIZATION PRINCIPLES	74

CRIMINAL PROCEEDINGS AND CRIMINALISTICS; FORENSIC EXAMINATION; OPERATIONAL SEARCH ACTIVITY

Horin M.A., Tsyliiryk I.I. FEATURES OF SURVEYING OF THE CRIMINAL PROCEDURAL CODE OF UKRAINE.....	83
Horodetska I.A. FACTORS OF THE EFFECTIVENESS OF ADMINISTRATIVE-LEGAL REGULATION OF PUBLIC RELATIONS (THEORETICAL ASPECT).....	89

Koval A.A. THE THEORETICAL BASES OF THE PROVIDING OF HUMAN RIGHTS DURING THE SECRET INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTIONS	94
Komisarchuk R.V. RESEARCH METHODS OF CRIMINALISTIC THINKING IN PRACTICAL ACTIVITY: DEVELOPMENT PROSPECTS	99
Lysachenko Ye.I. TEMPORARY ACCESS TO PROPERTY AND DOCUMENTS IN PRACTICE OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS	104
Mikhailov P.S., Klimchuk M.P. COURT COMPUTER-EXPERTISE AS A WAY TO FIND A CORRUPTIVE COMPONENT IN THE INVESTIGATION OF THE ILLEGAL INFLUENCE ON THE RESULTS OF OFFICES	109
Pashchenko K.I. PROBLEMS ISSUES ON THE PROSECUTOR'S ACTIVITIES DURING THE CLOSING OF CRIMINAL PROCEEDINGS ON A PERSONAL BASIS	114
Pushyna N.L. CRIMINALIST CHARACTERISTICS OF A PERSON COMMITTING A CRIME IN THE FIELD OF ECONOMIC ACTIVITY USING COMPUTER TECHNOLOGIES	121
Stepaniuk R.L., Shevtsov S.O. THE PROBLEMS OF TECHNICAL FORENSIC TRAINING OF SPECIALISTS FOR UNITS OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE	127
Torbis O.O. LEGAL NORMS AS DETERMINANTS OF DISCRETION IN CRIMINAL PROCESS	133
Chemerys I.M. ARREST OF NON-CASH FUNDS: LEGISLATION AND PRACTICE	138
Yaremchuk V.O. SEPARATE PROBLEMS OF WEAPON AND ITS APPLICATION TRACES AND CIRCUMSTANCES EXAMINATION	144
INTERNATIONAL LAW	
Boichuk D.S., Vodolazhenko Ye.I., Matsakova H.V. SPECIAL CASES OF APPLICATION OF THE ARTICLE SECOND OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS	149
Grygorov O.M. FORMATION AND DEVELOPMENT OF LEGAL REGULATION OF AIR FLIGHTS	155
Gromovenko K.V. HIGHER EDUCATION ISSUES IN BILATERAL INTERGOVERNMENTAL AGREEMENTS OF UKRAINE	161
Ivanova A.V. INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE PREVENTION OF POLLUTION FROM VESSEL 1973/78 AS THE BASIS OF INTERNATIONAL PROTECTION OF MARITIME ENVIRONMENTAL PROTECTION	170
Iordanova O.Ye. ACTIVITY OF SECURITY COUNCIL OF UNITED NATIONS: PROBLEMS OF APPLICATION OF RIGHT FOR A VETO	177
Koruts U.Z. NORMATIVE AND LEGAL PROVISIONS OF PREVENTING AND COUNTERACTION PROPAGANDA OF WAR IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF CURRENT CHALLENGES AND THREATS	184

Kokhan H.L.	
LEGAL ISSUES OF THE ACTIVITY OF PRIVATE MILITARY COMPANIES: THE INTERNATIONAL ASPECT	190
Makaruha Z.M.	
NEW STRATEGY FOR THE EU EASTERN PARTNERSHIP: POLICY-LEGAL ASPECTS	201
Pavlenko I.V., Ohievich S.M.	
PECULIARITIES OF INTERNATIONAL JURISDICTION OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT ON HUMAN CRIMES: THEORETICAL-LEGAL ASPECT	207
Polivanova O.M., Poltoratska V.A.	
PROCEDURAL REQUIREMENTS OF THE ENTRY INTO FORCE OF THE AGREEMENT ON THE STATE'S WITHDRAWAL FROM THE EUROPEAN UNION	213
Solodkova K.A., Suprunova I.A.	
SOME ISSUES OF EUTHANASIA: LEGAL NATURE, ECHR PRACTICE AND UKRAINIAN LEGISLATION	221
Titko E.V., Deineko O.V.	
EUTHANASIA / SUICIDE TOURISM AS THE HUMAN RIGHTS PROTECTION PHENOMENON IN THE PRESENT TIME.....	227
INFORMATION ABOUT AUTHORS.....	233

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.35

DOI <https://doi.org/10.32838/2707-0581/2020.2-3/01>

Андрієшин В.В.

Одеський державний університет внутрішніх справ

ПОВНОВАЖЕННЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАДНИК ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ

У статті представлено аналіз окремих властивостей спеціального суб'єкта злочину – службової особи. Зокрема, охарактеризовано зміст функціонального складника діяльності таких осіб, що включає функції представника влади, організаційно-розпорядчі й адміністративно-господарські функції, розкрито сутнісні особливості вказаних функцій.

Наголошено на важливості міжгалузевої категорії «службові повноваження» під час визначення службових осіб і кримінально-правової кваліфікації їх суспільно небезпечних діянь загалом, а також запропоновано легалізувати визначення службових повноважень у Законі України «Про запобігання корупції», пов'язавши його з обсягом прав та обов'язків службової особи, якими вона наділяється у зв'язку з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, а також організаційно-розпорядчих і/або адміністративно-господарських функцій в органах влади або суб'єктів господарювання чи інших юридичних осіб.

Автором обґрунтовується необхідність оновлення дефініції національної службової особи, запропоновано шляхи її вдосконалення з представленням її нової редакції, з виключенням і заміною деяких застарілих аспектів, а також доповненням нових необхідних термінів. До сутнісних спеціальних властивостей службової особи пропонується зараховувати постійне або тимчасове зайняття посади в органі влади або суб'єкта господарювання чи іншої юридичної особи; здійснення функцій представників влади, організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій на цій посаді; наділення обсягом службових повноважень для виконання вказаних функцій; рішення органу влади, повноважного органу чи службової особи суб'єкта господарювання чи іншої юридичної особи, суду або законодавче підґрунтя для наділення вказаними повноваженнями. При цьому в обов'язковому порядку фізична особа має характеризуватися хоча б однією властивістю з кожного переліченого блоку для зарахування її до категорії службових.

Ключові слова: *службова особа, службовий злочин, повноваження, представник влади, організаційно-розпорядчі функції, адміністративно-господарські функції.*

Постановка проблеми. Правильне розуміння всіх загальних і спеціальних ознак службової особи як спеціального суб'єкта та кваліфікуючої ознаки багатьох злочинів, передбачених у Кримінальному кодексі (далі – КК) України, має суттєве значення для проведення правильної кримінально-правової кваліфікації суспільно небезпечних діянь, які вчиняються цією особою. Зважаючи на змістові сучасні дослідження цієї сфери, залишається низка дискусійних питань щодо цієї категорії, які актуалізуються у зв'язку з динамічним законодавчим процесом і потребою

практики в розумінні й однаковості застосування норм права. У цьому контексті вважаємо за необхідне зупинитися на аналізі окремих аспектів функціонального складника визначення службової особи, запровадити легальне визначення службових повноважень з подальшою зміною положень КК України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню властивостей кримінально-правової категорії «службова особа» присвячено увагу в наукових працях П.П. Андрушко, Д.В. Бараненко, Л.П. Брич, О.О. Дудорова, К.П. Задоя, В.П. Коваленко,

Д.І. Крупко, Р.Л. Максимовича, М.І. Мельника, Н.А. Мирошниченко, О.В. Навроцького, А.С. Осадчої, О.Я. Светлова, Є.Л. Стрельцова, А.А. Стрижевської, В.Я. Тація, В.І. Тютюгіна, В.В. Устименко, М.І. Хавронюка, В.Г. Хашева й інших авторів, праці яких становлять науковий інтерес. Однак багато питань вимагають подальшого наукового розвитку в умовах сьогодення.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз змісту функцій і повноважень службової особи з наданням пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи спеціальні ознаки службової особи в кримінальному праві України, варто зазначити, що вони відображені, по-перше, у загальному визначенні службової особи, яке закріплене в ч. 3 ст. 18 КК України, по-друге, у ч. 4 ст. 18 і ч. 2 примітки до ст. 364 КК України щодо службових осіб іноземних держав, по-третє, у ч. 1 примітки до ст. 364 КК України щодо злочинів публічно-правової сфери, передбачених ст. ст. 364, 368, 368⁵, 369 КК України, по-четверте, у примітці до ст. 425 КК України щодо військових злочинів.

Основою під час тлумачення поняття «службова особа» є правильне розуміння сутності організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій, а також функцій, які виконуються представниками влади чи місцевого самоврядування. У літературі їх справедливо визначають функціональним складником поняття службової особи.

Законодавство та судова практика пов'язують представників влади з працівниками державних органів, які наділені правом висувати вимоги та приймати рішення, які є обов'язковими для виконання юридичними й фізичними особами незалежно від їх відомчої належності чи підлеглості. Отже, представник влади як суб'єкт управління є уповноваженою особою на здійснення правозастосовних актів, у тому числі зобов'язуючого волевиявлення, які пов'язані з вибором предмета та мети дії, а також способів і засобів її реалізації, що завжди тягне за собою юридичні наслідки для осіб, які не перебувають у підпорядкуванні в такого суб'єкта управління.

Відповідно до ст. 5 Конституції України, народ як носій суверенної влади здійснює її або безпосередньо, або через органи державної влади чи органи місцевого самоврядування. Аналіз положень Конституції України та інших актів переважно адміністративного законодавства дає змогу

зробити висновок, що представницьке здійснення влади в Україні реалізується у двох формах – через органи державної влади та через органи місцевого самоврядування. Отже, варто підкреслити, що поняття «влада», а в теорії ще часто згадують «публічна влада», включає поняття «державна влада» та «місцеве самоврядування». У цьому контексті варто наголосити, що дефініція має бути стислим логічним визначенням і включати найістотніші властивості конкретного поняття. Зокрема, щодо важливості чіткого формулювання національного законодавства акцентовано увагу й у рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Стіл та інші проти Сполученого Королівства» від 23 вересня 1998 року [1].

Ураховуючи це, пропонуємо уточнення у визначеннях службової особи (ч. 3 ст. 18, ч. 1 примітки до ст. 364 КК України) щодо «чи місцевого самоврядування» після «функції представників влади» виключити як зайве. Також формулювання «в органах (ом) державної влади, органах (ом) місцевого самоврядування» викласти так: «в органах (ом) влади», задля уникнення зайвого нагромодження в детермінуванні.

Щодо системи державних органів влади та їх службових осіб, то державна влада в Україні ділиться на законодавчу, виконавчу й судову. Законодавчу гілку влади представляє Верховна Рада України, а її представниками є 450 народних депутатів. Судову владу реалізують судді та присяжні шляхом здійснення правосуддя в рамках відповідних судових процедур. У свою чергу, судоустрій будується на принципах територіальності – місцеві, апеляційні, Вищі спеціалізовані суди та Верховний Суд України; спеціалізації – судді, які розглядають цивільні, кримінальні, господарські, адміністративні, антикорупційні справи, а також справи про адміністративні правопорушення й у сфері інтелектуальної власності. Структура виконавчої влади в Україні є більш складною та розгалуженою. Державні органи виконавчої влади побудовані на основі ієрархічності, спеціалізації, територіальності й підпорядкованості. Цю гілку влади становлять Кабінет Міністрів України як вищий орган виконавчої влади, центральні та місцеві органи виконавчої влади. Систему центральних органів виконавчої влади становлять міністерства й інші центральні органи виконавчої влади, до яких належать служби, агентства, інспекції та органи зі спеціальним статусом, які, у свою чергу, можуть мати свої територіальні органи. Виконавчу владу на місцях, а саме в областях, районах, містах Києві та

Севастополі, здійснюють місцеві державні адміністрації.

З огляду на те що органи зі спеціальним статутом, такі як, наприклад, Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Національне агентство України з питань запобігання корупції, хоча й мають такий статус, але належать до системи органів виконавчої влади, убачається зайвим використовувати посилання на «центральный орган державного управління із спеціальним статусом» у визначеннях службової особи, яке пропонуємо виключити.

Місцеве самоврядування в Україні є правом, яке гарантовано державою, і реальною здатністю територіальних громад самостійно або через відповідні органи та службових осіб вирішувати питання місцевого значення. Представницьким виборним органом місцевого самоврядування є відповідна рада, яка складається з депутатів, наділяється правом представляти інтереси громади та приймати від її імені управлінські рішення. Службовими особами місцевого самоврядування є депутати місцевих рад як представники інтересів громади, а також особи, які працюють в органах місцевого самоврядування й виконують організаційно-розпорядчі та адміністративно-господарські функції.

Чинне законодавство прямого роз'яснення змісту «організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій» не надає, що не можна назвати прогалиною, тому що закріпити в одному визначенні такі об'ємні й динамічно мінливі поняття фактично неможливо. Практично-орієнтованим вирішенням цього питання є узагальнення судової правозастосовної діяльності, яке втілено в Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про хабарництво» від 7 листопада 1994 року № 12 [2]. Так, організаційно-розпорядчі функції полягають у здійсненні керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників, розстановці та підборі кадрів, підтриманні дисципліни й застосуванні дисциплінарних заходів впливу в юридичних особах незалежно від форми власності. У свою чергу, адміністративно-господарські функції пов'язані з управлінням або розпорядженням майном, установленням порядку його обліку, зберігання, переробки, реалізації, забезпеченням контролю за цими операціями тощо.

Правозастосовна практика зараховує до осіб, які виконують організаційно-розпорядчі функції, начальників і керівників органів влади й суб'єктів

господарювання, їх структурних одиниць, зокрема управлінь, відділів, цехів, лабораторій, секторів тощо. Також до кримінальної відповідальності за службові зловживання з використанням цих функцій притягаються заступники керівників, завідувачі, майстри, бригадири, командири тощо. Адміністративно-господарські функції виконують особи, які мають в управлінні й розпорядженні певне майно органів влади та юридичних осіб, зокрема директори, бухгалтери, завідувачі складу, магазину, касири, контролери тощо. Зазначені обов'язки службових осіб включаються до функцій з управління людьми або майном шляхом учинення юридично значущих дій. Сутнісно ці функції включають керівництво колективом (хоча б однією особою) або реалізацію права володіння, користування, розпорядження, інших речових прав щодо майна або інших цінностей, що тягне за собою правові наслідки.

Розглядаючи структуру функціонального складника діяльності службової особи, змістом якої є вищезазначені функції, як загальні напрями такої діяльності варто охарактеризувати суміжні з ними поняття – «компетенція» та «повноваження», які підлягають обов'язковому встановленню й аналізу в ході кримінального провадження під час кримінально-правової кваліфікації суспільно небезпечних діянь службових осіб.

Термін «компетенція» походить від латинського «competentia» – сукупність (ведення, здатність, належність до права) – це сукупність предметів відання, функцій, повноважень, прав та обов'язків особи [3, с. 210]. Цей термін є найбільш широким і включає поняття «функції» та «повноваження». Під повноваженнями особи розуміють надані їй права (міра юридично можливої поведінки) [4, с. 214] та обов'язки (міра належної поведінки) [5, с. 99]. Відповідно до положень Словника української мови, «повноваженнями» є право, надане кому-небудь для здійснення чогось [6].

Отже, виконуючи певну функцію, службова особа наділена конкретними повноваженнями, які розкривають цю функцію як загальний напрям діяльності такої особи. Тому слушною вважаємо позицію, що поняття «функції» є ширшим, ніж поняття «обов'язки» (яке ним охоплюється) [7, с. 28]. Повноваження особи можуть бути закріплені законодавчо шляхом підзаконного нормативного регулювання, договірною процедурою, локальними актами, у посадових інструкціях, реєстраційно-статутних та інших документах. Ці повноваження підлягають обов'язковій фіксації в кримінально-процесуальних рішеннях суб'єктів

кримінального провадження (повідомлення про підозру, обвинувальний акт, вирок тощо) в ході правозастосування.

Варто відмітити, що в Законі України «Про запобігання корупції» законодавець пов'язав визначення корупції з використанням особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей, але прямого легального визначення поняття службових повноважень не надається, що, на наш погляд, є прогалиною українського законодавства. Системний аналіз положень нормативно-правових актів, які регламентують повноваження окремих владних суб'єктів, таких як, наприклад, ст. ст. 85, 106, 116 Конституції України, ст. ст. 36, 40 Кримінального процесуального кодексу України, ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію», ст. 8 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», розділ III Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та багатьох інших, дає підстави зараховувати до обсягу повноважень цих суб'єктів їхні права й обов'язки. Права визначають міру можливої поведінки, а обов'язки, у свою чергу, визначають міру належної поведінки. Але й права, й обов'язки визначають юридичні та фактичні можливості, які особа може реалізовувати в ході своєї службової діяльності.

Підставою для набуття й виконання службовою особою функціонального складника, незалежно від часових рамок їх виконання, є рішення уповноваженого органу влади, суб'єкта господарювання або юридичної особи, їх службових осіб, суду або законодавче підґрунтя. Тобто для реалізації своїх повноважень і виконання певних функцій службовою особою її необхідно призначити на певну посаду та визначити коло її повноважень (межі функціонального складника), що, як правило, оформляється наказом, розпорядженням, дорученням, рішенням, протоколом тощо.

Легальні визначення службових осіб передбачають для цих суб'єктів можливість реалізації своїх повноважень в органах державної та іноземної влади, органах місцевого самоврядування, міжнародних інституціях, а також у національних підприємствах, установах, організаціях, що пропонуємо також текстуально вдосконалити шляхом уніфікації трьох останніх понять, які запроваджені ще за радянських часів. Так, з огляду на положення сучасного цивільного та господарського законодавства України, підприємства, установи й організації визнаються юридичними особами з певними відмінностями залежно від їх організаційно-правових форм. У цьому контексті пропонуємо замінити

детермінацію «підприємства, установи, організації» на «суб'єкти господарювання чи інші юридичні особи». Так, усі юридичні особи, а також фізичні особи, які здійснюють господарську діяльність і зареєстровані в установленому законом порядку, є, відповідно до ст. 55 Господарського кодексу України [8], суб'єктами господарювання, що є загальним поняттям для визначення аналізованих категорій і включає майже всі види підприємств, господарюючих організацій та установ, а також фізичних-осіб підприємців. При цьому додатково категорія «інші юридичні особи» дасть можливість шляхом розширювального тлумачення зарахувати до службових осіб і працівників організацій та установ, які не здійснюють господарську діяльність, у тому числі громадських організацій, об'єднань співвласників багатоквартирного будинку тощо.

Тому пропонуємо формулювання щодо «підприємств, установ, організацій» і посилання на юридичних осіб у відповідних визначеннях службової особи і ст. ст. 364, 364¹, 368³ КК України замінити на «суб'єкти господарювання чи інші юридичні особи».

Отже, з метою подолання прогалин з урахуванням необхідності повноти опису ознак складу злочину в поєднанні зі стислістю й лаконічністю їх викладу пропонуємо доповнити ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» таким терміном: «службові повноваження – обсяг прав та обов'язків службової особи, якими вона наділяється у зв'язку з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, а також організаційно-розпорядчих і/або адміністративно-господарських функцій в органах влади або суб'єктів господарювання чи інших юридичних осіб».

Акцентуючи увагу на важливості категорії «службові повноваження» у визначенні службової особи та проведенні кримінально-правової кваліфікації службових злочинів, з урахуванням запропонованих змін пропонуємо додатково закріпити законодавче положення щодо «наділення відповідними службовими повноваженнями органом влади, повноважним органом чи повноважною службовою особою суб'єкта господарювання, судом або законом» після описання функціонального складника у визначеннях національних службових осіб (ч. 3 ст. 18, ч. 1 примітки до ст. 364 КК України).

Висновки. Підсумовуючи наведені положення, констатуємо, що категорія «службова особа» є складним міжгалузевим поняттям, яке потребує комплексного й системного дослідження для з'ясування його сутнісних властивостей.

Чинне законодавство, у тому числі кримінальне, не може характеризуватись як досконале, потребує подальшого вдосконалення для полегшення та одноманітності практики його застосування. Із цією метою пропонуємо спростити деякі його положення з одночасним акцентуванням уваги на необхідних нововведеннях.

Зокрема, пропонується доповнити ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» терміном: «службові повноваження – обсяг прав та обов'язків службової особи, якими вона наділяється у зв'язку з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, а також організаційно-розпорядчих і/або адміністративно-господарських функцій в органах влади або суб'єктах господарювання чи інших юридичних осіб».

У кримінально-правовій дефініції національної службової особи (ч. 3 ст. 18, ч. 1 примітки до ст. 364 КК України) виключити посилання на місцеве самоврядування та центральний орган

державного управління зі спеціальним статусом як зайві; замінити формулювання «підприємства, установи, організації» на «суб'єкти господарювання чи інші юридичні особи»; доповнити положенням щодо наділення осіб відповідними службовими повноваженнями. Наприклад, ч. 3 ст. 18 КК України пропонуємо викласти в такій редакції:

«Службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах влади, у суб'єктів господарювання чи інших юридичних осіб посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, наділені відповідними службовими повноваженнями органом влади, повноважним органом чи службовою особою суб'єкта господарювання чи іншої юридичної особи, судом або законом».

Список літератури:

1. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Стіл та інші проти Сполученого Королівства» (Case of Steel and others v. the United Kingdom) від 23.09.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_106?find=1&text=%F7%B3%F2%EA%EE#w11.
2. Про судову практику в справах про хабарництво : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.10.1994 № 12. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02>.
3. Популярна юридична енциклопедія / кол. авт. : В.К. Гіжевський, В.В. Гловченко, В.С. Ковальський (кер.) та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 528 с.
4. Малько А.В. Теория государства и права : учебник. Москва : Юристъ, 2001. 304 с.
5. Колпаков В.К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 736 с.
6. Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР ; Інститут мовознавства ; за ред. І.К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 6. С. 684.
7. Андрушко П.П., Стрижевська А.А. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 Кримінального кодексу України): кримінально-правова характеристика. *Вісник Верховного Суду України*. 2005. № 2. 26–35 с.
8. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 18, 19–20, 21–22. Ст. 144.

Andrieshin V.V. THE AUTHORITY AND FUNCTIONAL COMPONENT OF THE ACTIVITY OF OFFICIAL, AS THE CRIME OFFENDER

The article deals with the analyze of the specific properties of the special crime offender – official and changes to current legislation are proposed. The content of the functional component of the officials' activity is characterized by author. It includes function of power representative, organizational and managerial or administrative and economic functions. The organizational and managerial functions consist in leading and managing the industry, labor collective and subordinates, areas of work and others. Administrative and economic functions related to the management or disposal of property.

It is noted, that the interbranch category “service authority” is very important to identify the officials and to qualify their socially dangerous activities in general. Thereby, the author suggests to complete the Ukrainian anti-corruption legislation with the definition of “service authority”, which should be understood as the complex of official's rights and responsibilities, that are delegated in order to perform the function of power representative, organizational and managerial or administrative and economic functions for state bodies or legal entities.

The author considers that the definition of a national official in the Criminal Code of Ukraine needs working out with exclusion and replacement of some outdated aspects, as well as the addition of new necessary terms.

As a result, the properties of the crime offender should be: individual; permanent or temporary employment with the state body or legal entity; realization of function of power representative, organizational and managerial or administrative and economic functions; delegating complex of service authority; the decision of the state body, legal entity, court decision or legislative act as an alternative basis to realize of indicated functions. It is mandatory to have at least one property of the listed blocks, which may indicate that a person can be assigned to the official.

Key words: *official, service crime, authority, power representative, organizational and managerial function, administrative and economic function.*